

De voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
-	BVE/KenO-2002-57077		20 november 2002
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Aanbieding inspectierapport 'Voortijdig schoolverlaten in het MBO'			

Inleiding

Op 20 november 2002 heeft de Inspectie van het onderwijs het rapport 'Voortijdig schoolverlaten in het MBO' openbaar gemaakt, dat ik u hierbij aanbied met een beleidsreactie. Voordat wordt ingegaan op de belangrijkste 'aannames' van de inspectie ten aanzien van mogelijke oplossingen voor de geschetste problematiek, lijkt het goed in te gaan op de betekenis van de gepresenteerde cijfers.

Het rapport gaat voor negentig procent over uitval in het mbo. Uitval staat echter niet gelijk aan voortijdig schoolverlaten (dat betrekking heeft op degenen die zonder startkwalificatie het onderwijs voorgoed verlaten). De inspectie is zich daar wel van bewust, zij introduceert het begrip 'opleidingstakers' om de grote categorie uitvallers aan te duiden die weliswaar met een opleiding stopt maar ook weer een andere opleiding begint.

Voor de goede orde worden daarom de cijfers van de inspectie over uitval en hiervan afgeleide cijfers over de vermoedelijke omvang van voortijdig schoolverlaten afgezet tegen het aantal 'echte' voortijdige schoolverlaters dat bij de Regionale Meld- en Coördinatie (RMC-) functies voortijdig schoolverlaten is gemeld en geregistreerd. Sinds 2000 wordt dit laatste aantal, nader geanalyseerd, jaarlijks aan de Tweede Kamer gerapporteerd.

Positionering van het inspectierapport binnen het beleidskader Voortijdig schoolverlaten

RMC-wet

Volgens de RMC-wet is iedere jongere tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat een voortijdige schoolverlater. Een startkwalificatie wordt behaald met het diploma van het HAVO of het VWO of met een diploma van een opleiding op niveau 2 of hoger van de kwalificatiestructuur van het MBO.

Krachtens de RMC-wet zijn scholen verplicht alle jongeren tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, te melden bij de woongemeente van die jongeren. Vervolgens is de gemeente verplicht deze jongeren te registreren als voortijdige schoolverlaters en hen terug te leiden richting onderwijs, waar alsnog een startkwalificatie kan worden behaald (tenzij dit vanwege (cognitieve) beperkingen van de jongere niet mogelijk is, dan wordt gezocht naar de

maximaal haalbare scholing die leidt tot een stabiele arbeidsmarktpositie).

Voortijdig schoolverlaten wordt in regionaal verband aangepakt. De contactgemeenten van de 39 RMC-regio's zijn verantwoordelijk voor de totstandkoming van een netwerk dat voorziet in een sluitende aanpak van voortijdig schoolverlaten.

Daarnaast leveren zij jaarlijks, op 1 december, hun effectrapportages in bij het ministerie van OCenW. In deze effectrapportages zijn kwantitatieve en kwalitatieve gegevens opgenomen over het voortijdig schoolverlaten in de eigen regio, met andere woorden, gegevens over de omvang van voortijdig schoolverlaten en de bestrijding ervan.

Jaarlijks wordt op basis van deze effectrapportages de RMC-analyse opgesteld. De uitkomsten van de RMC analyse 2001 laten zien dat er in 2001 47.059 voortijdige schoolverlaters waren geregistreerd. Hiervan zijn er 15.153 afkomstig uit het V(S)O en 18.897 uit het MBO. Van de overige voortijdige schoolverlaters is de herkomst niet bekend.

Wanneer we het aantal voortijdige schoolverlaters afzetten tegen de gehele populatie ingeschreven leerlingen in VO en MBO, dan komen we uit op een percentage van 4%. Voor de totale leerlingpopulatie in het V(S)O geldt dat 2% voortijdige schoolverlater is, voor de totale leerlingpopulatie in het MBO gaat het om 5%.

Echter, de cijfers uit de RMC-effectrapportages geven een (nog) onvolledig beeld, waardoor de werkelijke omvang van de groep voortijdige schoolverlaters als percentage van het totaal aantal leerlingen mogelijk afwijkt. Wel zien we de laatste jaren een stijgende lijn in het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters. Aangenomen wordt dat dit betekent dat de meld- en registratiepraktijk op regionaal niveau is verbeterd, en niet zozeer dat het werkelijke aantal voortijdige schoolverlaters is toegenomen. Met de algehele invoering van het onderwijsnummer in 2006 zal het mogelijk zijn een waarheidsgetrouw beeld te leveren van de omvang van het voortijdig schoolverlaten.

Gelukkig zien we, naast de stijging van het absolute aantal voortijdige schoolverlaters, ook een toename van het aantal herplaatsingen in het onderwijs. In 2001 is maar liefst 48% van de geregistreerde voortijdige schoolverlaters met succes herplaatst in het onderwijs.

Voortijdig Schoolverlaten kent vele oorzaken. Deze kunnen gelegen zijn in de privé sfeer van de jongere, in beperkte cognitieve vaardigheden, maar vooral in een verkeerde school- of opleidingskeuze. Dit laatste leidt vaak tot demotivatie, die weer kan leiden tot schooluitval. Onder schooluitval verstaan we het voortijdig staken van de opleiding. Veel schooluitvallers kiezen ervoor om in het volgende schooljaar een nieuwe opleiding te starten. Er zijn er echter ook, die voorgoed de school de rug toe keren. De jongeren binnen deze groep, die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie, zijn de werkelijke voortijdige schoolverlaters.

Inspectierapport 'Voortijdig Schoolverlaten in het MBO'

Het inspectierapport 'Voortijdig Schoolverlaten in het MBO' gaat over schooluitval in het MBO. Men hanteert het begrip 'opleidingstakers' voor die uitvallers die ervoor kiezen om in het volgende schooljaar een nieuwe opleiding te starten. Het begrip 'voortijdige schoolverlaters' wordt in dit rapport gehanteerd voor onderwijsdeelnemers die zonder diploma het onderwijs verlaten, ongeacht de vraag of deze jongeren (reeds) in bezit zijn van een startkwalificatie.

Volgens het inspectieonderzoek is het aantal opleidingstakers 37 procent van de totale leerlingpopulatie. Per leerjaar geldt een gemiddelde van 17%.

Vervolgens wordt in het rapport gemeld dat het aantal feitelijke voortijdige schoolverlaters tussen de 12 en 25 procent ligt. Gesteld wordt dat de onnauwkeurigheid van dit percentage het gevolg is van een zwakke registratie van schoolloopbaangegevens van individuele onderwijsdeelnemers, zowel binnen instellingen als tussen instellingen.

Verklaring van de verschillen

De verschillen tussen de percentages die resulteren uit de RMC-analyses en uit het inspectieonderzoek zijn als volgt de verklaren:

- De RMC-analyses zijn gebaseerd op het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters bij de gemeenten. De registratie is nog onvoldoende, omdat scholen nog onvoldoende melden, met name ROC's. Verder is van een groot deel van de geregistreerde voortijdige schoolverlaters de herkomst niet bekend. Dit deel wordt niet meegenomen in de berekening van de percentages voortijdige schoolverlaters in het VO (2 procent) en het MBO (5 procent): men kan dus slechts

een gedeelte van het werkelijke aantal voortijdige schoolverlaters afzetten tegen de totale leerlingenpopulatie en komt daardoor te laag uit.

- Het inspectieonderzoek is gebaseerd op cohort gegevens. In de gebruikte dataset volgt 61 procent van het aantal deelnemers een middenkaderopleiding. In werkelijkheid volgt maar 44 procent van de populatie een dergelijke opleiding. Omdat het aantal onderwijsdeelnemers in de middenkaderopleidingen is oververtegenwoordigd, is het mogelijk dat van de groep 'voortijdige schoolverlaters' uit het inspectierapport een gedeelte reeds in bezit is van een startkwalificatie, namelijk een HAVO-diploma of een eerder behaald diploma op niveau 2 of 3 van het MBO. Mogelijk ligt het percentage 'echte' voortijdige schoolverlaters uit het MBO (zonder startkwalificatie) daarom lager dan tussen 12 en 25 procent.

Om een absoluut percentage voortijdige schoolverlaters vast te stellen, is het nodig om voortijdige schoolverlaters tot de leeftijd van 23 jaar te volgen. Immers, van de 12 tot 25 procent voortijdige schoolverlaters uit het inspectieonderzoek, start mogelijk een aantal een of twee jaar later alsnog met een opleiding. Dit geldt ook voor het aantal bij de RMC-functies geregistreerde voortijdige schoolverlaters. Met de invoering van het onderwijsnummer zal het mogelijk zijn voortijdige schoolverlaters langdurig in beeld te houden om ervoor te zorgen dat zij voordat zij 23 jaar zijn, alsnog starten met een opleiding die leidt tot een startkwalificatie.

Aanbevelingen van de inspectie

De voorgaande, onvermijdelijk vrij technische, uiteenzetting over het aantal uitvallers of voortijdige schoolverlaters in het MBO mag niet afleiden van noodzakelijke acties om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. De implementatie van het Plan van aanpak Voortijdig schoolverlaten (Kamerstukken II, 1998-1999, 26 695, nr. 2) zal onverminderd worden voortgezet. In reactie op het SER-advies over een leven lang leren zal het kabinet binnenkort aangeven hoe ook de scholing van werkenden en werkzoekenden tot startkwalificatieniveau een blijvende impuls zou kunnen krijgen.

Vastgesteld kan worden dat de aanbevelingen van de inspectie voor een belangrijk deel in lijn zijn met reeds ingezet beleid van OCenW.

De inspectie formuleert de volgende aanbevelingen (zie pagina 15 e.v. van het rapport):

1. Van kwalificaties naar competenties

Wat hier wordt bepleit, is geheel in lijn met de ingezette vernieuwing van de kwalificatiestructuur beroepsonderwijs. In overleg met het COLO en de Bve Raad wordt thans een definitief voorstel voorbereid om het aantal kwalificaties te verminderen en een (meer) competentiegerichte structuur tot stand te brengen. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd in een tweede nota 'Koers Bve' die in 2003 wordt uitgebracht.

2. Duale opleidingen en doorlopende trajecten

De inspectie stelt dat de scheiding tussen de beroepsopleidende en de beroepsbegeleidende leerweg (BOL vs BBL) zou moeten plaatsmaken 'voor duale trajecten, waarvan de inrichting voldoet aan 1600 SBU en de verdeling theorie / praktijk in de onderwijs- en examenregeling wordt verantwoord'. Door een flexibele en transparante inrichting van de opleidingsstructuur zou een betere aansluiting worden verkregen bij individuele uitstroomkenmerken van het VMBO. Deze aanbeveling zal eveneens worden betrokken bij de voorbereiding van de tweede nota 'Koers Bve' en kan ook een rol spelen bij de zojuist gestarte verkenning van een nieuwe wijze van bekostiging voor het MBO.

3. Individuele onderwijsloopbaan

De overgang van VMBO naar MBO zou een niet al te ingrijpend moment in een continue onderwijsloopbaan moeten zijn.

Dit is geheel in lijn met de inzet die, met de inzet van een substantieel deel van de middelen voor de Impuls Beroepsonderwijs, wordt nagestreefd in het kader van de doorstroomagenda voor de beroepskolom.

4. *Sociale structuren*

De beschouwing op dit punt leidt niet tot een concrete aanbeveling maar bevat wel een interessante observatie.

De inspectie stelt vast:

dat 'de grootschalige ROC's er [kennelijk] steeds meer toe in staat zijn om vanuit een bestuurlijke visie het onderwijs kleinschalig te organiseren'.

Opgemerkt wordt dat 'de deelnemer zich hierdoor deel [voelt] van een kleine sociale structuur'.

5. *Onderwijsrendement*

De constatering dat 'beter inzicht in de omvang van het probleem leidt tot betere oplossingen' is te beschouwen als een ondersteuning van de invoering van het onderwijsnummer.

Het rapport van de inspectie en deze beleidsreactie zullen worden geplaatst op de OCenW internet site www.voortijdschoolverlaten.nl.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(drs. Annette D.S.M. Nijs, MBA)